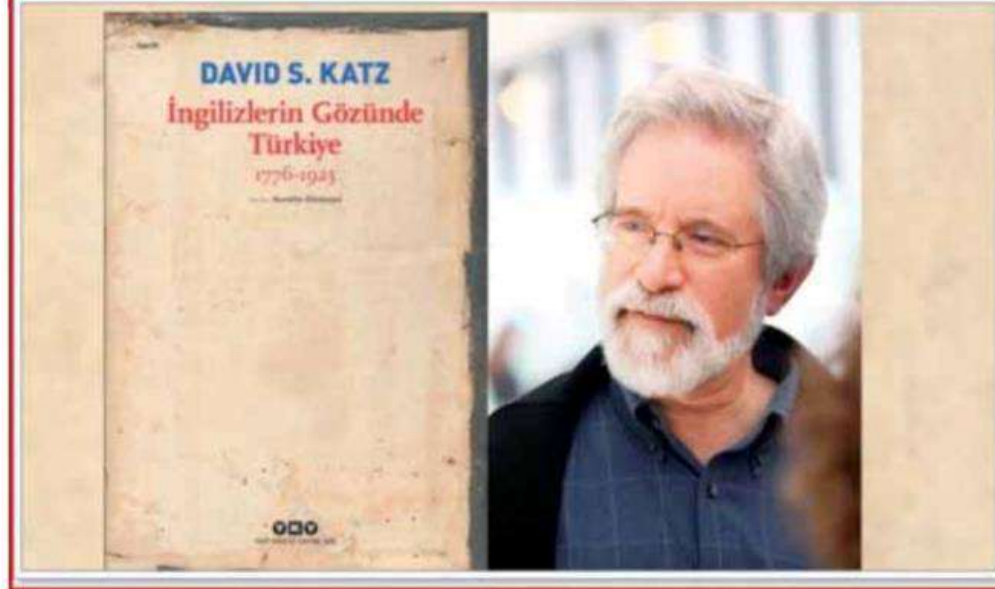

İngilizlerin gözünde TÜRKİYE

DAVID. S. Katz'ın İngilizlerin Gözünde Türkiye: 1776-1923 (Çeviren: Nurettin Elhüseyni / Yapı Kredi Yayınları) çalışması raflarda yerini aldı. Yapı Kredi Yayınları etiketiyle okurla buluşan kitap hem içeriği hem de derleniş biçimiyle, konuya farklı bir bakış açısı getiriyor. Yazar bu çalışmasıyla, tarihçi Gibbon ile beraber, İngiliz politikasının şekillenmesinde pay sahibi olan önemli kişilerden şair Lord Byron, Başbakan Benjamin Disraeli, romancı John Buchan ve yine tarihçi Arnold Toynbee'nin hayat hikayelerini kaleme alıyor.

Türk tarihinin son iki yüzyılında kilit rol oynayan İngiltere'de kamuoyunun şekillenmesine katkıda bulunan kişilerden beşi, İngilizlerin Gözünde Türkiye, 1776-1923'ün konusu. Tarihçi Edward Gibbon, şair Lord Byron, Başbakan Benjamin Disraeli, romancı John Buchan ve son olarak da tarihçi Arnold Toynbee. Özellikle Gibbon, Byron ve Toynbee'nin İngiltere'deki Türk imajı üzerindeki etkilerinin bugün hâlâ sürdüğü söylenebilir.

Anılan isimlerin ortak noktası Türk hayranlığı. Özellikle ikisinin söz konusu dönemde İngiltere'de hâkim olan Türk düşmanı siyasete alet olduğu göz önünde bulundurulduğunda okuru şaşırtacaktır. Byron Yunan bağımsızlık mücadelesinin sembolü haline gelirken Toynbee de I. Dünya Savaşı sırasında yürüttüğü propaganda faaliyetiyle Türk imajına etkileri hâlâ süren kalıcı bir zarar vermişti. Ancak çoğu fiilen Türkiye'de bulunmuş olan bu isimler, Türkleri tanıdıkça sevmiş ve saymış, hatta Toynbee sonraları şöhretiyle kariyerini tehlikeye atmak pahasına Türkleri savunarak önceki propaganda yazılarıyla arasına mesafe koymuştur.

TÜRKÇE BİLMEYEN

Katz'ın bu alandaki araştırmalarını kitaplaştırmasında önemli neden, Rönesans'tan, bilimin ayrı bir döneme dönüştüğü 19. Yüzyıl sonuna kadar olan zaman diliminde, "Türkiye'ye İngiliz bakışının şekillenmesi" üzerine çok az şey yazılmış olması.

Bu yazılanlar, Türkçeyi bilmeksizin ve bunun sonucunda da içeriklerde yoğun ölçüde gerçeklikten kopuk çıkarımlar barındırıyor. Yine yazarın bu konudaki çalışmaları ilgili altını çizdiği gerçek ise çalışmaların, İngi-

liz klasik eğitimine ve Yunan dostluğunu merkeze koyan yanlı anlatım.

Ele alınan beş simanın hayat hikâyesi, Türklerle olan münasebetleri ve Türklere dair kendi görüşleriyle şekillenmesinde rol oynadıkları Türk imajı arasındaki tezat, Türk okuruna zevkle okuyacağı son derece ilginç bir entelektüel macera sunuyor.

Saygın tarihçi David S. Katz, bu çalışmasını, İngiltere'deki Yahudiler ve İngiltere'deki Hıristiyanlar üçlemelerinden sonra Müslümanlar üzerine yazacağı üçlemenin ilk kitabı olarak değerlendiriyor.